

PRED DRŽAVNOZBORSKIMI VOLITVAMI

Zakaj se bo volitev udeležila Skupna slovenska lista

Odločitev, ki je edina v skladu z glavnimi načeli programa, za katerega so se sporazumele Slovenske politične organizacije na Tržaškem - Prvi nastop v povojni zgodovini zamejskih Slovencev

Danes (četrtek, 14. t. m.) je potekel rok, v katerem so stranke ali skupine strank, ki se nameravajo udeležiti volitev za novo poslansko zbornico in novi senat, smele vlagati pri pristojnem uradu posameznih volilnih okrožij kandidatne liste z vsemi predpisanimi listinami. V glavnih obrisih so torej liste in njihovi kandidati že znani, njih dokončno sliko pa bomo dobili čez nekaj dni, ko se bo zaključil pregled predloženih listin.

Na Tržaškem so slovenske politične organizacije — Slov. kat. skupnost, Slov. dem. zveza, Slov. kršč. soc. zveza in Skupina neodvisnih Slovencev — ki so že skupno nastopile pri zadnjih občinskih volitvah v tržaški občini (septembra 1962), sklenile, udeležiti se tudi bližnjih državnozborskih volitev. Zato so pravočasno predložile osrednjemu volinemu uradu svojo listo, katere znak sta tudi tokrat lipova vejica in hebarda z napisom »Skupna slovenska lista« v slovenskem in italijanskem jeziku.

VAŽEN SKLEP

Gre vsekakor za važen sklep v politični zgodovini tržaških in sploh vseh zamejskih Slovencev, saj se po drugi svetovni vojni prvič dogaja, da na volitvah v italijanski parlament nastopa tudi slovenska lista.

Ko se je vodstvo slovenskih skupin odločilo za ta korak, se je prav gotovo zavedalo, da je spričo razmer, ki vladajo danes med zamejskimi Slovenci, nemogoče računati, da bi eden izmed njihovih kandidatov na bližnjih volitvah prodr. Menimo pa, da je bila njihova odločitev kljub temu pravilna in za slovensko manjšino vsestransko koristna. Zakaj?

Najprej, ker je samo takšna odločitev mogla biti v skladu s splošnim programom, za katerega so se slovenske politične organizacije sporazumele pred zadnjimi občinskimi volitvami v Trstu. »Naš cilj — je v tem programu rečeno — je, združiti okrog Skupne slovenske liste čimveč Slovencev, ker smo prepričani, da je to za narodno manjšino najučinkovitejše sredstvo za izboljšanje in zaščito njenih narodnih, socialnih, kulturnih in gospodarskih pravic ter koristi.«

»Vsak nepristranski človek mora namreč priznati — smo napisali v Novem listu z dne 4. 10. 1962 — da marsikatera naše narodne nesreče in sploh naše sedanje nemoče niso kriva samo oblasvta, ki niso izpolni-

la vseh prevzetih obveznosti ali so jih po svoje tolmačila, temveč je tega stanja kriva tudi naša čezmerna in nenaravna strankarska razcepljenost, oziroma dejstvo, da se posamezne stranke in struje niso mogle sporazumeti niti za minimalen skupni narodnoobrambni program.« »Zato menimo — smo še pristavili — da je treba skupni nastop slovenskih političnih skupin pri bližnjih občinskih volitvah v Trstu samo pozdraviti, in bi želeli, da bi bil to prvi, pogumen korak na poti združevanja in čim tesnejšega sodelovanja med vsemi tržaškimi Slovenci.«

OSREDNJA TOČKA

Važna in po našem osrednja točka omenjenega programa, je nadalje tale: »Edino slovensko politično predstavništvo more biti tisti činitelj, ki v demokratično urejeni državi omogoča, da narodna manjšina izpriča svoj obtoji in kot posebne jezikovna skupina sodeluje pri javni upravi.«

Glede na to točko se nam zdi umestno, da ponovimo, kar smo v našem listu napisali dne 4. 11. 1962 in kar v polni meri velja tudi danes. »Politične skupine, ki so dale pobudo za skupno listo — smo tedaj dejali — poudarjajo potrebo po obstoju slovenskega političnega predstavništva, kar predpostavlja seveda tudi obstoj slovenskih političnih strank. To vprašanje je zlasti danes ponovno aktualno, ker bodo nekateri

Slovenci kandidirali ne samo na listi italijanske komunistične stranke, temveč tudi na listi italijanske socialistične stranke. Mi smo bili in smo še vedno prepričani, da napako ravna tisti, ki svetujejo Slovincem, naj se vključujejo v italijanske stranke, pa naj gre za komunistično, socialistično, demokristjansko ali katerokoli drugo italijansko stranko.«

»V sedanji demokratični ureditvi države so namreč politične stranke tisto edino in nenadomestljivo sredstvo, ki omogoča, da državljani sodelujejo pri javni upravi, se pravi, da v določeni meri sami odločajo o lastni usodi. Če to splošno velja za pripadnike večinskega naroda, velja tembolj za narodno manjšino, ki se more samo s pomočjo lastnega političnega predstavništva in zato preko svojih strank na enakopravni osnovi vključiti v demokratično igro političnih sil v državi. Odpovedati se lastnemu političnemu predstavništvu pomeni, odreči se atributu narodnosti in ponižati narodno manjšino na stopnjo folklorne skupine.« »Proti takemu vključevanju obstajajo tudi praktični razlogi. Velike vsedrjavne stranke se namreč morajo v prvi vrsti baviti s splošnimi, vsedrjavnimi problemi in zato ne morejo kljub vsej dobri volji posvečati manjšinskim vprašanjem takšne pozornosti, kot jo lahko posvečajo stranke narodne manjšine, katerih delovanje se razvija skoraj izključno v okviru manjšinskih problemov.«

Zakaj samo na volitvah za poslansko zbornico

To so torej važni, načelni razlogi, zaradi katerih so slovenske skupine sklenile skupno nastopiti tudi na političnih volitvah. Prva posledica tega nastopa bo, da bodo Slovenci dokazali svojo prisotnost in da se bo nadaljeval proces združevanja slovenskih sil okrog enotnega političnega predstavništva.

Ta nastop so nadalje terjali tudi mnogi praktični razlogi. Eden teh je dejstvo, da bi slovenski volivci sploh ne mogli razumeti, zakaj je pri upravnih volitvah potrebno glasovati za slovensko listo, pri političnih volitvah pa ne. Pravilnost stališča, ki so ga zavzele slovenske skupine, je prišlo jasno do izraza pri pobiranju podpisov za predložitev kandidatne liste, saj je bilo to zahtevno delo, ki povzroča velike težave tudi vsedrjavnim strankam, opravljeno v nekaj dneh.

Kot smo že omenili, bo Skupna slovenska lista nastopila samo na volitvah za poslansko zbornico, in to v tržaškem volilnem okrožju. Predstavniki Sveta Skupne slovenske liste so si vztrajno prizadevali, da bi slovenska lista nastopila tudi na Goriškem, in so se hkrati trudili, da bi postavili svoje kandidate v obeh tržaških volilnih okrožjih za senat in slovenskega kandidata tudi v goriškem senatskem okrožju. Njihova prizadevanja pa so propadla, ker je vodstvo goriške SDZ predlog za enoten nastop odklonilo. To smo dolžni javno ugotoviti, ker je prav, da vsakdo za svoje politične sklepe prevzame odgovornost.

Svet Skupne slovenske liste ni prav zaradi stališča vodstva goriške SDZ moglo postaviti svojih kandidatov za senat v obeh

(Nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

NEDELJA, 17. marca ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Parada slovenskih karakterističnih ansamblov; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 11.15: Oddaja za najmlajše: »Arif in lepa Hajra«, pravljica (Franjo Kumer). Igrajo člani RO; 12.00 Slovenska nabožna pesem - Cerkevni zbor iz Skednja; 12.15 Vera in naš čas; 14.30 Sedem dni v svetu; 17.00 Za smeh in dobro voljo (Danilo Lovrečič); 18.30 Obisk v naši diskoteki: »Marko Kravos« (Humbert Mamolo); 21.00 Iz slovenske folklorne: »Pratika« (Niko Kuret); 21.30 Sodobna simfonična glasba.

PONEDELJEK, 18. marca, ob: 12.00 Iz slovenske folklorne: »Pratika« (Niko Kuret); 18.00 Basist Ettore Geri - Na sporedu so samospevi Ludwiga van Beethovna; 18.30 Folklorni motivi v simfonični glasbi (Gojmir Demšar); 19.00 Radijska univerza: Aljoša Vesel: Avtomobil, »Montaža in preizkušnja motorja«; 19.30 Postni govori: Dr. Lojze Suštar: »Kristus uči ljubiti bližnjega«

TOREK, 19. marca, ob: 8.30 Morje v slovenski pesmi; 9.00 Praznična matineja; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 11.30 Oddaja za najmlajše: »Kamen resnice«, pravljica zgodba (Miha Remec, Jožko Lukež) - Igrajo člani RO; 14.45 Vokalni duet Kostertot ob spremljavi tipičnega tria, ki ga vodi Oskar Kjuder; 15.20 Pojta Miranda Martino in Corrado Lojacana; 17.00 »Praznik sv. Jožefa« - znanilec pomladi, pripravil Jože Peterlin; 18.30 Johannes Brahms: Rapsodija na Goethejevo »Harzreise in Winter« za zbor in orkester, op. 53; simfonični orkester in Zbor Italijanske Radiotelevizije iz Rima vodi Mario Rossi - Poje altistka Lucrezia West - Boris Porena: Tri nabožne skladbe za sopran, zbor in trobila - Orkester in Zbor Italijanske Radiotelevizije iz Rima vodi Ferruccio Scaglia. Poje sopranistka Irma Bozzi Lucca; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše - Sestavlja Krasulja Simoniti; 21.00 Roman v nadaljevanjih. Nikolaj Vasiljevič Gogolj: »Taras Bulbja«, prevedel Vladimir Levstik, priredil Josip Tavčar, VII. oddaja.

SREDA, 20. marca, ob: 12.00 Zgodovinske zanimivosti; 18.00 Z zborovskih tečajev »Antonio Illersberg«; 18.30 Italijanski sodobni skladatelji: Luigi Nono: »Il canto sospeso« za sopran, tenor, mešani zbor in orkester. Simfonični orkester in zbor Radia v Kölnu vodi Bruno Maderna. Pojejo: sopranistka Ilse Hallweg, altistka Eva Bornemann in tenorist Friedrich Lenz; 19.00 Higiene in zdravje, s posvetovalnico dr. Milana Starca; 20.30 »Zadeva Sorge«, radijska drama, ki jo je napisal Franco Enna, prevedel Saša Martelanc. Igrajo člani Radijskega odra, režira Stana Kopitar.

CETRTEK, 21. marca, ob: 12.00 Roman v nadaljevanjih. Nikolaj Vasiljevič Gogolj: »Taras Bulbja«, prevedel Vladimir Levstik, priredil Josip Tavčar, VII. oddaja; 18.00 Italijančina po radiu. Spopolnjen valni tečaj: 51. lekcija. Pripravil dr. Janko Jež. 18.30 Alberto Roussel: Kvartet za godala v D-duru, op. 45 - Anton Webern: Trio za godala, op. 20; 19.00 Lepo pisanje, vzori in zgledi mladega rodu. Pripravil Jože Peterlin; 20.30 Simfonični koncert orkestra Italijanske Radiotelevizije iz Turina.

PETEK, 22. marca, ob: 12.00 Pomenek s poslušavkami; 18.00 Pianist Carl Tillius: Georg Rasenberger: Improptui; 18.30 Tržaški skladatelji, pripravil Pavle Merku (12): »Roberto Repini in Dorian Saracino«; 19.00 Radijska univerza. Widar Cesarini Sforza: »O pojmu pravice in njegovi zgodovini« (9) »Krščansko pojmovanje pravice«; 19.30 Postni govori: Dr. Kazimir Humar: »Kristus uči zveličavne kreposti«; 20.30 Gospodarstvo in delo.

SOBOTA, 23. marca, ob: 12.00 Po širnem svetu; 14.40 Jugoslovanske ritmične popevke; 15.30 »Nevih-ta«, drama v petih dejanjih, ki jo je napisal Aleksander Ostrovski, prevedel Josip Vidmar. Igrajo člani Radijskega odra, režira Jože Peterlin; 16.45 Mladi solisti: Trio Lorenz - Franz Joseph Haydn: Trio št. 2 v fis-molu, Peter Ilić Cajkovski: Nokturno; 17.20 II. Vatikanski koncil. Poročila in komentarji - Vesolnina cerkvenem zboru; 18.00 Sodobna slovenščina; 19.00 Družinski obzorik. Urednik prof. Ivan Theuerschuh; 20.30 Teden v Italiji; 20.45 Zbor »Vinko Vodovnice« iz Ljubljane; 21.00 Za smeh in dobro voljo. Besedilo Danilo Lovrečič.

TEDENSKI KOLEDARČEK

17. marca, nedelja: Jerica, Jedrt
18. marca, ponedeljek: Edvard, Slavoljub
19. marca, torek: Jožef, Rastko
20. marca, sredo: Igor, Feliks
21. marca, četrtek: Bilka, Vesna
22. marca, petek: Vasilij, Lada
23. marca, sobota: Slava, Zmagoslav

Preobrat na Bližnjem vzhodu

Po nedavnem prevratu v Iraku je izbruhnila 8. marca revolucija v Siriji. Ta je že sedma v zadnjih štirinajstih letih. Na površje so prišli pristaši socialističnega gibanja »Baath«, ki je za zvezo z Egiptom in so obenem protikomunistično usmerjeni. Naser je takoj priznal novo vlado v Damasku. Politično stanje v arabskih državah se je obrnilo v smer vsearabske zveze, za katero plete Naser že dalj časa prav spretno svoje niti.

Iz Iraka je po Naserjevih navodilih že prišla pobuda za skupno obrambno pogodbo med Egiptom, Sirijo, Irakom, Jemenom in Alžirijo. Vsearabska zveza naj bi imela skupno vojaško poveljstvo in tudi nekaj vrhovni svet za politično koordinacijo v vseh zavezniških državah.

Ce se bo nameravana zveza uresničila, bosta resno ogroženi obe še preostali arabski monarhiji, to sta Saudska Arabija in Transjordanija. Arabski nacionalisti že širijo glasove, da bo v kratkem času izbruhnil upor tudi v teh državah in da bodo pometli s samooblastnimi kralji in šejki. Pomen nove arabske zveze pa ni samo poli-

tičen, marveč še bolj gospodarski. V arabskih državah Bližnjega vzhoda leže namreč najbogatejši vrelci nafte. Pri črpanju so več kot na polovico udeležene tudi evropske petrolejske družbe. Razumljivo je torej, da sta Amerika in Velika Britanija kot prvi priznali novo vlado v Siriji.

—0—

SPOR MED JUŽNIMI TIROLCI

Južnotirolska ljudska stranka je doslej veljala za strnjen organizem, ki je zajemal vso nemško etnično skupino v Italiji. Zanjne čase so se pa pojavila v stranki nasprotstva.

Nasprotje se je zlasti pokazalo pri določevanju kandidatov za bližnje volitve. »Dolomiten« piše v ponedeljkovem uvodniku, da je strankino vodstvo na svojo roko in proti mnenju volivcev ravnalo pri izbiri kandidatov. Izključilo je od kandidature bivšega poslanca Riza. Tinzl je sam odstopil, češ da je prestar. Ebner je pa jasno izjavil, da v takšnih razmerah umika svojo kandidaturo. Burno sejo strankinega vodstva, ki je trajala več ur, je demonstrativno zapustilo več vodilnih članov.

Zmešnjava je nastala tudi zaradi odstopa ravnatelja Koflerja, ki je preklical kandidaturo za senat. Enak preklic je dal tudi bivši strankin tajnik dr. Stanek, ki je v ječi že več mesecev v zvezi z bombnimi atentati.

»Dolomiten« meni, da take krize ni prestajala južnotirolska manjšina že dolgo let in da bo to slabo vplivalo na voljo volivcev. Medtem pa je stranka že postavila svoje kandidate, in sicer za senat župana Saxla iz Vipitena ter dr. Sanda iz Bocna. Za poslansko zbornico so izbrali šest kandidatov, med katerimi je ostal samo eden izmed bivših poslancev, to je dr. Mitterdorfer.

Zakaj se bo volitev udeležila Skupna slovenska lista

(Nadaljevanje s 1. strani)

tržaških volilnih okrožjih, ker volilni zakon predpisuje, da se mora vsak kandidat obvezno povezati z dvema drugima kandidatom v dveh različnih volilnih okrožjih. Če se je Svet SSL hotel udeležiti tudi volitev za senat, je bil sporazum z vodstvom SDZ v Gorici nujno potreben. Ker do tega iz nam nerazumljivih vzrokov ni prišlo, so se slovenske politične skupine na Tržaškem morale omejiti na nastop pri volitvah za poslansko zbornico.

Menimo, da je stališče, ki ga je v tem vprašanju zavzelo vodstvo goriške SDZ, politično zgrešeno in kratkovidno. Kajti razlogi, zaradi katerih so slovenske tržaške politične skupine sklenile, udeležiti se državno-zborskih volitev, so tako splošni, da ne veljajo samo za tržaške, temveč za vse Slovence v Italiji.

Temu vprašanju bo treba zato v bodočnosti posvetiti največjo pozornost, kajti nedopustno je, da bi se demokratični Slovenci v skupnih važnih zadevah šli Tržačane in Goričane, kot so se nekoč Slovenci šli Primorce in Kranjce.

Prepričani smo, da se bo ta napaka s časom popravila in da bomo Slovenci končno dokazali svojo politično zrelost.

POČITNICE NA BRIONIH

Po vesteh iz Beograda je skoraj gotovo, da bo prišel Nikita Hruščov junija meseca na obisk v Jugoslavijo. Obisk bo pomenil nekeke »delovne počitnice«, ker jih bo Hruščov preživel na otoku Brioni kot gost predsednika Tita.

V zvezi s tem obiskom so pa ob koncu tedna prišle v javnost še druge nenavadne novice. Po teh vesteh naj bi Tito posredoval, da bi prišlo na Brionih do sestanka med ameriškim predsednikom Kennedyjem in Nikito Hruščevom. Kennedy se bo namreč prav tiste dni mudil v Italiji na političnem obisku; iz Rima v Istro je pa le kratka razdalja.

Načelnik tiskovnega urada Bele hiše je pa dal izjavo, da ni o kakem takem srečanju med obema vrhovoma še nič gotovega.

TURISTICNE OLAJSAVE

Jugoslovanski konzulat v Trstu sporoča, da so stopile v veljavo nove olajšave za turistične vizume. Znižane so pristojbine in povečano je število potovanj. Za tri potovanja znaša konzularna pristojbina 650 lir, za šest prehodov 1300 lir, za dvanajst pa 1950 lir.

TUDI V AMERIKI

»Dvaintrideset milijonov Američanov živi na robu revščine,« je izjavil sam predsednik Kennedy v ponedeljek v svojem gospodarskem poročilu pred združeno zbornico. Poslancem je pokazal s statističnimi podatki, da je treba vse ukreniti za zmanjšanje brezposelnosti. Če bo šlo po tej poti dalje, pravi predsednik, bo v Združenih državah že čez štiri leta 5 in pol milijona brezposelnih ali 7% delovnih moči. Potrebno je zato pospešiti gospodarsko dejavnost in znižati davke. Izguba zaradi nepopolne zaposlenosti in nezadostne izrabe obstoječih mehaničnih in fizičnih sposobnosti stane državo letno 30 do 40 milijard dolarjev. »Mi smo bogata država,« zaključuje Kennedyjevo poročilo, »a tudi to bogastvo ni neizčrpno.«

Zob za zob

V deževnem jutru so počile salve vojaškega oddelka v trdnjavi Ivry, južno od Pariza. Pod njimi se je mrtev zgrudil polkovnik Bastieu-Thiry, ki je bil obsojen na smrt zaradi atentata na državnega predsednika, izvršenega 22. avgusta lanskega leta.

Obsojeni je bil polkovnik letalstva in je oče treh otrok. Po odločitvi v Alžiru je smrtno zasovražil De Gaulle in pristopil v skrajne vrste podtalnega gibanja OAS. Pri obravnavi se je zagovarjal, da so ga v boju proti predsednikovi politiki vodili poleg političnih tudi moralni in celo verski nagibi ter da se prav nič ne kesa za svoje dejanje. Vojno sodišče je poleg Bastieu-Thirya obsodilo še dva druga obtoženca na smrt, a ju je De Gaulle v zadnjem trenutku pomilostil na dosmrtno ječo.

Na smrt obsojenega so zbudili že ob štirih zjutraj in mu prebrali obtožnico. Polkovnik je zaprosil, naj mu dovolijo napisati prošnjo za odlog kazni, ker je vložil priziv in ker je njegova smrtna obsodba nepostavna in le zločinski umor. Ko je bil zadnji priziv čez eno uro odbit, je obsojenec prosil, da ga puste k maši in k zadnjim zakramentom; željo so mu izpolnili. Nato so ga odpeljali. Pogumno je stopil, z rožencem v rokah, pred vojaški oddelek, ki je sprožil puške.

Obrambno ministrstvo je prepovedalo časopisom pisati o poteku ustrelitve. Kljub odredbi so pa nekateri večerni listi vrgli v svet vprašanje, ali je padel zločinec ali le zanešen idealist. Javnost se pa sprašuje, ali ne bo prelita kri vpila po novi. Tajni izvršni odbor OAS je namreč že izdal proglas, ki grozi s smrtjo vsem sodnikom in celo vojakom, ki so streljali Bastieu-Thirya. Strah, da se bo politično nasilje v Franciji nadaljevalo, je torej popolnoma upravičen.

ZELO ODKRITO

Avstrijska policija zasleduje že nekaj tednov dr. Burgerja, asistenta na vseučilišču v Innsbrucku, kot poglavarja južnotirolskih skrajnežev. Nikjer ga ne more izslediti, on pa mirno daje izjave dunajskim dnevnikom in kar odkrito priznava, da je bil soudeležan pri vseh večjih bombnih atentatih na javne naprave po Južnem Tirolskem. Listu »Wochenpresse« je povedal, da pripada desetorki »major Ortler«, ki je v boju za pravice Južnih Tirolcev radikalna.

Casnikar ga je nadalje vprašal, ali meni, da prinašajo teroristična dejanja kako korist nemški manjšini v Italiji. Profesor Burger je odgovoril, da se ni v 44 letih, odkar je Južna Tirolska anektirana, prav nič doseglo s pogajanjem. Na vprašanje, ali ne pomisli na škodo, katero povzročajo atentati gospodarstvu in turizmu na Južnem Tirolskem, je doktor Burger odgovoril: Koristi so dosti večje. Prenehalo je italijansko doseljevanje na Južno Tirolsko. Noben Italijan ne gre več prostovoljno tja. Prvič po aneksiji je bila Južna Tirolska na dnevnem redu razprav v rimskem parlamentu, s čimer je italijanska vlada priznala obstoj južnotirolskega vprašanja. Drugi uspeh je bilo imenovanje komisije »devetnajstih« in ustanovitev podkomisije za Južno Tirolsko pri Evropskem svetu.

NOVICE

Med Moskvo in Pekingom

Politično nasprotstvo med Moskvo in Pekingom se je zadnje čase spet začelo nekam tajati. »Izvestja« so prinesla v ponedeljek poročilo o izmenjavi pisem med vodstvi kitajske in sovjetske komunistične stranke.

Pismo sovjetskih komunistov poudarja, da je že Hruščov na glavnem zborovanju vzhodnonemške stranke v Berlinu zahteval, naj se konča polemika med Moskvo in Pekingom. Sovjetsko komunistično vodstvo predlaga zatorej, naj se zastopniki obeh strank zberejo na sestanek, da se spor v komunističnem taboru poravnava. V ponedeljek je tajnik kitajske partije Den Sao-Pin odpisal v Moskvo, da pristaja na tak razgovor med obema strankama, ki naj od strani ideološke razlike.

Stranka „Socialne obnove“

Rimski občinski svetovavec Ernesto Brivio je bil do sedanjih volitev član misinske stranke, zdaj je pa ustanovil lastno politično organizacijo z naslovom »Socialna obnova«.

V nedeljo je sklical prvi volivni shod, ki je bil prav svojevrsten. Ob vhodu v dvorano so zala dekleta delila volivkam lepe šopke rož. Ko je Brivio stopil na oder, je orkester iz ozadja potihoma igral nekdanje fašistične popevke in spremljal govornikove besede. Mož je obljubljal, da bo njegova stranka, v kateri ni nobenih politikantov, spremenila v kratkem času vse gospodarsko zaostale pokrajine v pravo italijansko Kalifornijo.

SLOVESNA BLAGOSLOVITEV PROSTOROV SLOVENSKE PROSVETE V UL. DONIZETTI

V nedeljo je bila v ulici Donizetti slovesna blagoslovitev društvenih prostorov Slovenske prosvete, ki jo je opravil tržaški škof, prisostvovala pa sta tudi vladni generalni komisar dr. Mazza in tržaški župan, dr. Franzil.

Prostore, ki so sicer v stanovanjski hiši, je Slovenska prosveta preuredila in dobila tako še dokaj veliko dvorano in nekaj sob, tako da popolnoma ustreza potrebam za seje, predavanja in vaje. Za velika zborovanja tu sicer ni mesta, a že s tem, kar je zdaj, je rešen velik problem, ki je bil toliko let tako pereč za to prosvetno centralo.

Blagoslovitev so si lastniki novih prostorov zamislili kot slovesnost, na kateri naj bo predvsem mladina ob najvišjih predstavnikih države in Cerkve. In res so mladi akademiki in dijaki višjih srednjih šol, ki so včlanjeni v Slovenskem kulturnem klubu (ki deluje v okviru Slovenske prosvete), napolnili prostor in dali slovesnosti mladostno veseli značaj. Takoj po blagoslovu je škof nagovoril mladino najprej kratko v italijanščini, nato pa v slovenščini in izrazil zadovoljstvo, da je med njo in ji je želel mnogo uspehov v organizacijskem delovanju in v oblikovanju značajev.

V imenu Slovenske prosvete in organizatorjev mladine je goste pozdravil prof. Jože Peterlin, v

Mindszenty na svobodi?

Po osvoboditvi ukrajinskega nadškofa Slipyja iz sovjetskih ječ, je prišla v javnost zadeva ogrskega kardinala Mindszentyja, ki živi že šest let v poslopju ameriškega poslaništva v Budimpešti. Po revoluciji leta 1956 je bil kardinal obsojen na smrt in se je zatekel v tuje poslaništvo, od koder ne more več ven.

Dunajski dnevnik »Die Presse« je prejšnji teden pisal, da bo šel dunajski kardinal König s pristankom ogrske vlade k Mindszentyju. Skušal ga bo baje pregovoriti, naj pristane na Kadarjev predlog, da zapusti deželo in gre v Rim. Ogrski primas je podobne ponudbe doslej stalno odklanjal, češ da pastir ne sme zapustiti svoje črede. Dunajski kardinal ima baje nalogo, prepričati svojega sobrata, da bi v Vatikanu ne ocenili take rešitve kot beg od črede.

V zvezo s temi predlogi stavijo tudi članek ogrskega katoliškega tednika »Uj Ember«, ki prinaša papežovo poslanico ogrskemu nadškofu Endre Hamvasu. V njej izraža papež svoje zadovoljstvo zaradi velikega odmeva, ki ga je imel vatikanski koncil med madžarskimi verniki in pošilja vsemu madžarskemu narodu svoj apostolski blagoslov. To naj bi bili znaki, da želi sveta stolica ublažiti razmerje tudi z Madžarsko.

ŠKOFOVSKI POZIV

Tajništvo italijanske škofovske konference je spričo bližnjih državnoborskih volitev razposlalo posebno obkrožnico. Ta poziva italijanske katoliške volivce, naj ne cepijo svojih vrst in naj pri glasovanju upoštevajo moralne in krščanske vrednote, brez katerih je nemogoč obstoj svobode in demokracije. Škofje tudi opominjajo vse vernike, da je zanemarjanje volivne pravice huda kršitev dolžnosti za vsakega pravega katoličana.

Od leve proti desni: dr. Mazza, dr. Šmčič, prof. Peterlin

imenu mladine pa dijak Igor Jogan. Za tem je spregovoril tudi župan dr. Franzil, ki je poudaril, kako naše mesto potrebuje mladino, posebno še mladino, ki je pogumna in ki zna več jezikov.

Po tem uradnem delu sta predsednik in tajnik Slovenske prosvete povabila goste k majhni zakuški. Tu se je razvil domač pogovor in gostje so se pogovarjali z našo mladino o njenem delu in njenem študiju.

Kot Slovenci smo veseli, da je končno prišla slovenska prosvetna centrala v središču mesta do svojih prostorov in ji iskreno čestitamo.

Tržaškega

Kandidati Skupne slovenske liste

Kot poročamo na prvi strani, je v četrtek, 14. t. m., tudi Skupna slovenska lista predložila svoje kandidate za poslansko zbornico. Ti so dr. Milan Starc, dr. Alojz Rebula, Josip Terčon in inž. Milan Sosič.

Dr. MILAN STARC se je rodil pred 46 leti na Kontovelu in je po poklicu zdravnik. Stanuje na Opčinah. Nešteto naših ljudi ga pozna zlasti po njegovi zdravniški posvetovalnici na tržaškem Radiu, ki jo vodi že več kot 15 let.

Dr. ALOJZ REBULA je po poklicu srednješolski profesor. Rodil se je pred 39 leti v Sempolaju, sedaj stanuje na Opčinah. Širši slovenski javnosti je znan kot pisatelj in kot eden izmed najodličnejših slovenskih tržaških kulturnih delavcev.

JOSIP TERČON je nabrežinski rojak in po poklicu trgovec. Znan je zlasti kot občinski upravitelj. Od leta 1952 do leta 1956 je bil devinsko-nabrežinski župan. Sedaj pa je v isti občini odbornik za finance in osebje. Ima 64 let.

Inž. MILAN SOSIČ se je rodil pred 59 leti na Opčinah. Po poklicu je gradbeni inženir. Sedaj poučuje matematiko na slovenski srednji šoli v Trstu. Znan je tudi kot gospodarstvenik.

Tržaški občinski svet:

GRADNJA LJUDSKIH HIŠ — VAŽNO VPRAŠANJE

Na ponedeljkovi redni seji tržaškega mestnega sveta je podžupan Cumbat obrazložil načrt, ki predvideva, v katerih predelih mestne občine se bodo v prihodnjem desetletju gradila ljudska stanovanja. Načrt je v zvezi z zakonom z dne 18. 4. 1962, št. 167, ki obvezuje občinske uprave, da poskrbijo zemljišča, na katerih bodo javne ustanove ali zasebniki zidali ljudska stanovanja. Občine morajo na teh zemljiščih zgraditi tudi ceste in poskrbeti za vse javne naprave (vodovod, razsvetljavo, šolska poslopja itd.).

Po načrtu, ki ga je pripravil pristojni občinski urad, bodo v prihodnjih 10 letih zidali ljudska stanovanja v štirih predelih mestne občine: v Rocolu, pri Sv. M. M. Spodnji, na področju od Kolonkovca proti Rovtam in v Barkovljah-Bovedu.

Za nakup ali razlastitev omenjenih zemljišč je predvidena naslednja cena: v Rocolu 3 tisoč lir za kv. m, pri S. M. M. Spodnji 700 lir za kv. m, v okolici Rovt 3 tisoč in v Barkovljah 600 lir za kv. m. V prvem predelu bodo zgradili tisoč stanovanj in bodo potrebovali skupno 183 tisoč kv. m zemljišča, pri Sv. M. M. bodo sezidali 1700 stanovanj, za katera bodo nakupili ali razlastili 335 tisoč kv. m zemljišča, v ostalih dveh predelih je predvidena gradnja 2800 oziroma 220 stanovanj ter nakup 392 tisoč oziroma 7200 kv. m zemljišča.

Za nakup omenjenih zemljišč (skupno 96,7 ha) in njihovo ureditev ter zgradnjo javnih naprav je predviden izdatek 7 mi-

lijard lir. V 10 letih bo sezidanih skupno 5700 stanovanj, tako da bi dobilo novo streho 22.700 oseb.

Že omenjeni zakon določa, da smejo občine nakupiti oziroma razlastiti do največ 50 odstotkov zemljišč, ki so določena za gradnjo ljudskih stanovanj. Občine smejo ta zemljišča odstopiti ustanovam in zasebnikom, ki se obvežejo, da bodo zidali stanovanja, katerih cena bo dostopna manj imovitim družinam. Ostalih 50% zemljišč pa bo na razpolago ustanovam, ki grade ljudska stanovanja.

Pri izvedbi tega načrta bo prizadet marsikateri Slovenec, saj je znano, da je večina zemljišč bila in je najbrž še vedno last slovenskih malih posestnikov. Zato je prav, če se tudi osebno zanimajo za to vprašanje.

Opčine:

PAZIMO NA NAŠO NARAVO

Veseli smo dočakali pomlad. Tu pa tam še ležijo blatni kupi oledenega snega, ki ga morajo mestni delavci s krampi razkopavati, da bi se končno stopil. Za njim žalujejo kvečjemu otroci, pa še ti so bolj zadovoljni s soncem, ki jim spet omogoča, da se igrajo zunaj, sredi naše lepe narave, zaradi katere so Opčine tako prijazne. Kmalu bo vse zeleno in zelenja željni Tržičani se bodo vsako nedeljo in praznik vsuli k nam.

Želimo pa, da bi bolj pazili na našo naravo, gozdiče in pašnike, da ne bi vsako nedeljo veliki požari pustošili naše gmajne. Borov gozdič pri Obelisku pa so lani spremenili v pravo smetišče. Če že od izletnikov ni pričakovati nikakega čuta za varstvo naše narave, pa naj bi občina nastavila kakega človeka, ki bi na praznične dni nekoliko popazil na red, ali vsaj potem odstranil nesnago, papir, prazne konzerve škatle in drugo, kar puste tam izletniki.

Prosek:

PRITOŽBE NISO NOVE

V našem listu smo že pred leti pisali, da na proseški železniški postaji mnogo krat nečloveško ravnaajo z živino, ki jo uvažajo iz inozemstva in jo tu raztovarjajo ter pregledujejo. To vprašanje je te dni vzbudilo pozornost tudi vsedravnega tiska. Da se prepreči naraščanje cen mesa, je namreč vlada dovolila mnogo večji uvoz živine, kot je običajni.

Zato prihaja na proseško postajo vlak za vlakom, natovorjen z živino, ki pa mora zaradi prezaposlenosti osebja in po manjkanja primernih hlevov ostati brez vsake nege še dalje zaprta v železniških vozovih. Posledica tega je, da mnogo živine pogine od žeje in lakote. Zadnje nedeljo je na primer poginilo nič manj kot 260 glav živine.

Ustanova za zaščito živali je zaradi tega pred dnevi naprosila pristojno ministrstvo, naj začasno ustavi uvoz živine preko proseške postaje, in opozorila na nevarnost, da zaradi pomanjkljive živinozdravniške oskrbe nastane epidemija parkljevke in slinavke.

S svoje strani bi pripomnili, da bi omejena ustanova morala posvečati večjo pozornost ravnanju z živino na proseški postaji ne samo v sedanjem izrednem času, temveč vedno. Pritožbe niso nove, ker smo jih slišali že mnogo prej.

—0—

Olajšave pri prehodu meje ob „Mednarodni skakalni tekmi v Planici“

Od 22. do 24. marca bodo v Planici mednarodne skakalne tekme. Da se olajša prihod tujih državljanov, so pristojne oblasti odredile poseben postopek na meji, ki omogoča, da bo v Jugoslavijo lahko potoval vsakdo, ki ima enega izmed spodaj navedenih osebnih dokumentov:

1. Potni list (brez vstopnega vizuma). V pošteve pridejo tudi potni listi, ki niso veljavni za Jugoslavijo in potni listi, katerih veljavnost je zapadla.
2. Osebna izkaznica potrjena za inozemstvo.
3. Obmejna propustnica.

Kdor ima potni list, ki ni veljaven za Jugoslavijo ali je njegova veljavnost potekla, kdor ima osebno izkaznico, potrjeno za inozemstvo ali obmejno propustnico, katere veljavnost je potekla, mu bodo italijanske oblasti izdale izredno propustnico. Izdajali jo bodo uradi obmejne policije.

Tuji državljani bodo lahko prestopili mejo na sledečih obmejnih prehodih:

Cedad - Trbiž - Rateče Planica
Gorica - Rožna dolina (Rdeča hiša)
Fernetiči - Sežana železnica

Vsakdo bo na mejnem prehodu prejel posebno dovolilnico »Propustnica Planica 1963«, na kateri je nakazana pot, po kateri bo moral potovati po prehodu državne meje.

(Nadaljevanje na 9. strani)

Beneška Slovenija

SPETER SLOVENOV

Nekaj, pa ne prav velikih novosti se je zgodilo tudi pri nas. Dolgo mesecev smo namreč bili brez ure v cerkvenem stolpu. Zdaj je pa vendarle spet začela biti in meriti čas. Teče na električni pogon in upamo, da se bomo mogli zanesti nanjo. Za novo uro je precej prispevala občina, drugo je pa dodala fara.

Zvedeli smo tudi, da se bodo uredila nekatera občinska pota. Ministrstvo za javna dela je dovolilo, da se odprejo nova delovišča. Pri delih bo zaposlenih kakih 30 delavcev. Stroški pa bodo znašali 2 milijona in pol lir.

Menimo, da ni ta pomoč prišla samo sedaj zaradi volitev. Različne stranke se namreč vneto brigajo tudi za glasove naših volivcev. V občini jih je kar lepo število. Vseh skupaj je 2050, to je 59 več kot pri zadnjih volitvah. Kdor bo dobil te glasove, bi moral poskrbeti več kot samo za uro in nekaj kilometrov poti.

Približno tako so govorili tudi udeleženci na političnem shodu, katerega je imel zadnje nedeljo v Špetru podtajnik za javna dela Ceccherini. Na vprašanje enega izmed navzočih je podminister odgovoril, da je ministrstvo za javna dela v prejšnjem letu kar za desetkrat povečalo stroške za javna dela v naših občinah in v pokrajini.

SREDNJE

Prehodi čez obmejne bloke so vedno bolj živahni. Po marsikateri dolini se je že pokazala potreba, da se odprejo še novi bloki, da bi ne bilo treba ljudem delati prevelikih ovinkov. Preko Idrije so tudi imeli obmejni prebivalci prav res potrebo enega prehoda.

Končno je tudi njim ustrezno. Odprli so

ZAPUŠČENO MESTO

Blizajoče se volitve so povzročile, da si različne stranke med seboj očitajo, kako niso ničesar ukrenile za rešitev mesta iz grozeče gospodarske osamelosti. Že šolarški pogled na zemljevid pokaže, da tiči Gorica v nekakšnem obrnjenem trikotniku, ki leži vstran od glavnih prometnih žil. To je dejstvo, ki negativno vpliva na naš gospodarski razvoj. Zastoj dokazujejo tudi matične knjige, ki kažejo, da se je mestno prebivalstvo pomnožilo v zadnjih desetih letih komaj za nekaj sto duš. Napol zaposlenih in mladeničev, ki čakajo na prvo zaposlitev, pa je v Gorici več kot v kateremkoli drugem mestu.

Ne samo, da peša v mestu industrija, tudi mednarodni promet se ga bo izognil in bo propadlo še tisto malo trgovine, kot je je sedaj. Upanje je bilo, da se bo začela graditi avtomobilska cesta Villesse-Gorica in bi se mesto priključilo na mednarodno progo Trst-Benetke.

Pred kratkim je pa goriški poslanec Martina izrazil v krajevnem časopisju, bojazen, da ne bo nič s tem načrtom.

Drugi načrt predvideva krožno cesto od Rdeče hiše preko Tržaške ceste in čez Sočo priključitev k cesti proti Vidmu. Na ta način bi se težki promet izognil nerodnemu

prehodu po mestnih ulicah. Vsi ti načrti pa še vedno vise v zraku.

Nevarnost, da bo Gorica ostala ob strani žive gospodarske dejavnosti in mednarodnega prometa, je vzpodbudila goriške gospodarstvenike, da so začeli protestirati. Trgovinska zbornica je že sprejela resolucijo, ki zahteva, naj se zgradi krožna in mednarodna cesta ob Gorici. Goriški župan je tudi za v torek sklical posebno sejo svetovavcev, da se posvetujejo o tem vprašanju.

VOLIVNI RACUNI

Med goriškimi socialnimi demokrati in misovci se je vnelo živahno prerekanje, katera stranka ima več možnosti, da pride do enega senatorja v Gorici. Oboji dokazujejo to možnost na podlagi prejšnjih volivnih glasov. Socialni demokrati so gotovi, da bo zmagal njihov kandidat Candussi. Misovci pa jih zavračajo, češ da so že pri zadnjih volitvah prejeli socialni demokrati več kot 1000 glasov manj kot MSI. Zdaj pa menijo, da se bo zanje obrnilo še na bolje in pravijo, s številkami v rokah, da bo na vsak način zmagal njihov kandidat odvetnik Eno Pascoli.

Po misinskih računih, bodo od sedmih senatorjev, kolikor jih bo izvoljenih v deželi, štirje krščanski demokrati, en komunist, en socialist, zadnji pa bo misin.

Vse to so še seveda računi brez krčmarja, namenjeni bolj za vabo nerazgledanim volivcem.

OSLAVJE

Nekaj sončnih popoldnevov je zvalilo vse marljive roke na spomladansko delo, ki je že tako zaradi dolge zime precej zastalo. Hudo je, ker je težko dobiti delovne moči zlasti za obrezovanje trt. Zdaj je pa prišlo vmes še deževje, ki nas bo spet prisililo odložiti kmečka opravila.

Ker smo že omenili zimo, menimo, da tudi ni šla kar tako brez škode mimo nas. Brez dvoma je precej prizadela pridelek rdečega radiča. Kako je pa pri trtah, bomo šele videli. Vinogradnike pa ne skrbi samo trta, gre tudi za razpečavanje vinskega pridelka. Po nekaterih kletih je v sodih še lanska kapljica, dobra in domača. Tem bolj se je treba čuditi, da še vedno piješ po nekaterih gostilnah vino, ki prav nič ne diši po briški zemlji. Izletniki prihajajo v naše vasi, da bi pili pristno domače vino; pokusijo, pa se nakremžijo, češ saj tako dobimo tudi kje v mestnih »magazinih«.

Tako gine dobri sloves našega domačega pridelka.

PEVMA

V našem kraju se vedno kaj popravlja in obnavlja, kar je tudi prav in v korist prebivalcem. Včasih se pa vendar dogodi, da niso dela pravočasno zaključena. V mislih imamo popravila za kanalizacijo pred našo pošto. Cevi so položili, a prav pred vhodom v poštni urad so vse tako slabo zasuli, da je kar nevarno za prehod. Nabira se zdaj ob deževju voda, tako da še tistih nekaj desk, katere so vrgli preko nametane zemlje, ni dosti prida.

Iz Goriške

Prav tako tudi niso dokončali tistih šest kolonskih hiš na bivšem Fogarjevem polju. K sreči so jih vsaj pokrili pred spomladanskim dežjem. Sicer nas dosti ne brigajo, ker so domačini upravičeno ozlovoljeni, da ni tista zemlja prišla v roke domačim ljudem in se bodo tudi na tej naši zemlji naseljevali nedomačini.

Slišijo se tudi govorice, da so ali da bodo oblasti nakazale večjo vsoto za gradnjo novega šolskega poslopja. Starši že ugibajo, kje bo stala nova šolska zgradba. Nekateri pravijo, da jo mislijo postaviti na drugem ovinku ob cesti iz Pevme na Oslavje. Za takšno lego pa bi prav gotovo ne bili starši šoloobveznih otrok, ki stanujejo pri pevmskem mostu. Zanje bi bilo namreč le nekoliko predaleč. Preden bi se začela zidava, bi bilo prav, da občinska in šolska oblastva upoštevajo tudi mnenje prizadetih staršev.

TRŽIČ

Mnoge razprave in teoretični sestanki za industrijski razmah Tržiča dobivajo vedno bolj otipljive oblike. Kakor vse kaže, bo še proti koncu tega meseca slovesno odprto veliko elektromehanično podjetje, ki je v sklopu tovarniškega koncerna Finmeccanica. Bržkone bo prišel k otvoritvi 24. marca tudi predsednik republike Segni. Isti dan bodo splovili tudi prekooceansko ladjo »Raffaello«. Republiški predsednik bo prisostvoval tudi tej slovesnosti in se bo oddolžil za svojo prisiljeno odsotnost, zaradi bolezni, ko so spustili v morje ladjo velikanke »Oceanica«. Če je zunanja gospodarska stran tako lepa, je pa drugače, kar se tiče delavstva. Spor med vodstvom CRDA in Tovarno strojev na eni strani in med delavci na drugi še davno ni rešen. Gre za splošno ureditev dnevnic, za izboljšanje draginskih doklad in za primerno izboljšanje hrane v menzi.

Za vse to so tekla prejšnji teden v Rimu pogajanja med sindikalnimi organizacijami in med zastopstvi podjetij. Sporazum so pa odložili zopet za en mesec. Za marec in april bodo delavci še vedno prejeli znižane mezde kot doslej. Takšen sistem je pa poniževalen za delavca in škodljiv gospodarstvu podjetja.

STUDI GORIZIANI

Te dni je izšel XXXII. zvezek znanstvenega obzornika »Studi Goriziani«, ki je edina revija te vrste v Gorici. Kot je znano, jo izdaja ravnateljstvo goriške državne knjižnice in se je v zadnjih letih povzpela do precej visoke znanstvene višine.

Pričujoči zvezek obsega povečini zgodovinske članke, ki se tičejo goriške pokrajine. V njem beremo razprave o Moši, Medeji in o Gorici tik pred izbruhom prve svetovne vojne. Posebno pažnjo privlačuje članek Pavla Rerzija o zvezah goriškega filologa Ascolija z drugimi slavisti. Vprašanje je načel že znani padovanski slavist Arturo Cronia. Ob koncu je še zanimiv pregled mlade knjižničarke Dainottijeve o knjigi in zanimanju zanjo v Italiji in še posebej na Goriškem.

- Hanaška dolina

Prehod pri mostu Klinac. Blok spada v drugo kategorijo. Prehod je dovoljen za imetnike propustnic in dvolastniških izkaznic. Posebno tem slednjim je blok dobrodošel.

CEDAD

Mestni očetje na čedadskem županstvu so se vendarle začeli zanimati tudi za vprašanja, ki so v zvezi z razvojem turizma. Občina je določila 5 milijonov lir podpore ustanovi ali zasebniku, ki bo začel graditi kak nov hotel ali gostišče v mestu. Potreba je res velika, saj to starodavno mesto z mnogimi zgodovinskimi privlačnostmi, res nima primerne hotela za tujce. Vprašanje pa je, kaj si bo kdo pomagal s tistimi bore petimi milijoni lir.

Občina pripravlja tudi gorsko kolonijo v Cepletiščih v sovodenjski občini. Lansko leto so jo že imeli prav tam in se je prav dobro obnesla. Letos nameravajo kolonijo še izboljšati. Menda so prav zato začeli urejati v Cepletiščih tudi odtočne kanale. Nekaj dobička bo s tem imela torej tudi vas.

TRBIŽ

Občinski svet je pred kratkim sprejel proračun za leto 1963. V njem so predvideni stroški v znesku 302 milijonov lir. Za srednje in strokovne šole je določenih 109 milijonov. V postavki so všteti tudi stroški za vzdrževanje razredov ločene srednje šole v Rajblju.

Med pobudami občinskega sveta je tudi načrt za gradnjo velikega in vzorno urejenega gostišča. Ta namera zasluži veliko pohvalo, ker v Trbižu že sedaj primanjkuje sob za zimske in poletne turiste. Tujski promet se pa stalno veča in postaja poglobljena postavka našega gospodarskega proračuna.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Martin Buber o nacionalni ideji

V eni izmed zadnjih številčk smo poročali o osemdesetletnici slavnega judovskega filozofa in pisatelja Martina Bubra in v članku smo tudi omenili, da je bil Buber velik nosilec judovske nacionalne ideje ter pobornik judovske države, v kateri je spoznal edinstveno možnost za duhovno, moralno in telesno prerojenje judovskega naroda. To idejo je tolmačil v mnogih svojih delih, zlasti pa v spisih, ki so izšli l. 1950 pri Artemis-Verlagu v Zürichu v knjigi z naslovom »Israel und Palästina«, in s podnaslovom »K zgodovini neke ideje«. Mišljena je seveda cionistična ideja, težnja po judovski narodni državi in neodvisnosti. Hebrejska izdaja knjige pa je izšla že leta 1944 in tako se lahko z vso upravičenostjo reče, da je Martin Buber z njo pripravil pot ustanovitvi izraelske države, ki je nastala štiri leta pozneje, v maju 1948.

POBORNIK NACIONALNE IDEJE IN NASPROTNIK NACIONALIZMA

Najbolj značilno in simpatično pri Martinu Buberju je to, da je sicer velik zagovornik nacionalne ideje, pri tem pa ostro ločil med nacionalno zavestjo in nacionalistično miselnostjo. Pri nobenem sodobnem mislecu ne najdemo tako globokega filozofskega tolmačenja moralne upravičenosti in nujnosti teženja ne le judovskega naroda, ampak vseh narodov po svobodi in neodvisnosti, hkrati pa tako jasne meje med zdravim in boleznim nacionalizmom, med tistim, kar je moralno upravičeno in nujno, ter tistim, kar je samo izraz nemoralnega nacionalističnega egoizma. V bistvu ni ta problem nič drugačen kot pri posameznikih, kjer je težnja po osebni svobodi in gospodarski neodvisnosti popolnoma upravičena, medtem ko se sprejme v zlo, če teži kdo po neomejeni osebni svobodi v škodo drugih, kakor da mu je vse dovoljeno, tudi če so s tem drugi prikrani za svojo svobodo, in kadar se izrodi težnja po blaginji in gospodarski neodvisnosti v izkoriščanje drugih. Tako je v bistvu razlika med nacionalno idejo in nacionalizmom ali celo imperializmom.

V prvem poglavju svoje knjige »Israel in Palestina« razpravlja Martin Buber pod naslovom »Cion in nacionalne ideje« o bistvu judovske nacionalne zavesti in o upravičenosti teženja judovskega naroda po lastni državi, ki naj bi zavarovala njegovo nacionalno specifičnost in njegovo bodočnost ter pomagala oziroma omogočila uresničiti njegove narodne in verske ideale.

»O nacionalni ideji govorimo, kadar kak narod povzdigne svojo enotnost, svoje notranje teženje po skupnosti, svoj zgodovinski značaj, svoja izročila, svoje izvore in razmahe, svojo usodo in svojo poklicanost v predmet svoje zavesti in v motivacijo svoje volje,« piše Buber. »Zaradi tega je treba imeti cionistično idejo judovskega naroda v naši dobi za nacionalno idejo. Toda bistveno na njej je tisto, kar jo razlikuje od vseh drugih.

TOLMAČ JUDOVSKO NARODNE IDEJE

Buber potem opozarja na to, da cionistična ideja ni dobila svojega naziva po narodu, ampak po kraju, v čemer je izraženo dejstvo, da gre pri judovski nacionalni ideji predvsem za povezanost judovskega naroda z njegovo starodavno in pravo domovino. Cion je bil Davidova trdnjava in prestolnica, v prenešenem smislu pa pomeni sedež glavnega judovskega svetišča in duhovno trdnjavo judovskega naroda. Judovska nacionalna ideja temelji na verski ideji in od nje je ni mogoče ločiti, kljub temu, da so se pojavljale posvetne težnje v judovskem gibanju za ustanovitev lastne države. Judovska država na pradedni zemlji očetov je v tem smislu — in po Bubrovem prepričanju — potrebna in upravičena zlasti zato, da bo lahko judovski narod v njej svobodno živel po zapovedih svoje vere in uresničeval svoje religiozne ideale, ki so v bistvu identični z njegovimi duhovnimi in humanističnimi ideali.

V poglavjih »Biblično pričanje« »Razlaga in povečanje« in »Glas begunstva« utemeljuje in razlaga Buber tako svoje pojmovanje judovske narodne ideje in teženja po neodvisni državi. Dokazuje zlasti tesno povezanost judovstva v vseh njegovih duhovnih in zgodovinskih pojavih z njegovo domovino, Palestino. Niti v dolgem begunstvu, ki je trajalo skoro dva tisoč let, se ta občutek navezanosti in povezanosti z nekdanjo domovino ni izgubil. Vsaka judovska generacija se je čutila kot nanovo izgnana iz nje, tako živ in boleč je bil v njej občutek begunstva.

V NASPROTJU Z MARXOM

V poglavju »Cionistična misel« prikazuje Martin Buber nastanek modernega cionističnega gibanja za judovsko državo. Izven judovskih krogov — in še pri mnogih Judih samih — je nastanek tega gibanja zelo slabo poznan, čeprav je izredno zanimiv. Začetki judovske nacionalne ideje se najdejo že v knjigi »Rim in Jeruzalem« judovskega socialista Mosesa Hessa, ki je živel v prvi polovici 19. stoletja. Ta se je s svojim idealističnim pojmovanjem socializma dolgo upiral Marxovemu pojmovanju socializma, nazadnje pa je pod močnim vtisom Marxove osebnosti in njegove železne discipliniranosti, samo na materialno plat obrnjene miselnosti in spretne dialektike le priznal nadmoč njegovega dialektičnega materializma, ki pa je preziral judovstvo in njegove ideale. Kljub temu sta ga Marx in Engels prezirljivo zavračala in celo objavila izjavo, da »ne prevzemata odgovornosti za Hessove spise«. S tem pa sta nehoti vrnila temu svobodo njegovega miselnega razvoja.

Moses Hess je nato s študijem in razmišljanjem spet odkril vrednote judovstva in njegovo konkretno socialno teženje ga je gnalo k temu, da je spoznal v idealu judovske države možnosti za uresničanje svojih socialnih idealov. Judje vidijo v njem svojega prvega religioznega socialista. Judovska država naj bi omogočila Judom, da bi služili Bogu tudi s svojimi ustanovami in ne le kot posamezniki. V tem, da Judje potem, ko so izgubili svojo domovino, niso mogli več služiti Bogu tudi s svojimi ustanovami, je videl Hess največjo kazen božjo, ki jim je bila naložena. S tem, da so Judje izgubili svojo zemljo izpod nog in so morali živeti v odvisnosti od drugih narodov, je videl Hess (enako kot Martin Buber in drugi judovski filozofi) vzroke njihovega moralnega propadanja. Manjkali so jim nacionalni ideali, ki bi bili vzbujači v njih socialne in neegotistične nagibe. Tem bolj se mu je zdela nujna judovska država. V Palestini, v svoji deželi, naj bi ustvarili Judje vzorne socialne ustanove, ki bi bile za zgled drugim narodom. V tem je videl eno izmed poslanstev judovskega naroda. V Palestini naj bi judovstvo služilo tudi kot posredovalec med zahodno in vzhodno kulturo. V tem je bil Moses Hess celo širši in univerzalnejši kot poznejši ideolog cionizma Herzl.

MARTIN BUBER JE POGLOBLIL JUDOVSKO NACIONALNO IDEJO

Martin Buber je bil prvi, ki je kot filozof konkretnosti povzel in dalje razvil te ideje Mosesa Hessa ter jih tudi humanistično in religiozno poglobil.

Pisatelj Jože Pahor 75-letnik

Te dni je obhajal 75-letnico rojstva slovenski pisatelj Jože Pahor. Znan je zlasti po svojih obsežnih zgodovinskih romanih. V romanu »Medvladje« je orisal razmere med prvo svetovno vojno in takoj po njej. Izšel je l. 1923, tako da obhaja letos tudi 40-letnico tega svojega prvega večjega dela. V romanu »Serenissima« je prikazal dogajanje iz beneške zgodovine. To je eden najboljšejsih slovenskih romanov. Malo pred drugo svetovno vojno je napisal roman o velikem slovenskem kmečkem uporu leta 1515, Roman ima naslov »Matija Gorjan«. Po zadnji vojni je objavil roman o Jurčiču, »Pot desetega brata«.

Jože Pahor pa je napisal tudi mnogo črtic, novel, reportaž in dram. Izdal je tudi mladinsko povest »Otrok črnega rodu« in več spominskih del. Vsekakor so njegovi romani zdaleč najpomembnejše njegove literarne stvaritve in samo škoda je, da jih ni napisal več. Zdi se nam, da literarni kritiki niso zadosti upoštevali teh njegovih obsežnih del in da vse preveč vidijo v njih le nekake posamezne pisateljske napore, morda zato, ker so izšli v prevelikih časovnih presledkih in ker so povečini zajeti iz zgodovine, zgodovinski roman pa pri nas nikdar ni bil posebno cenjen.

Jože Pahor je bil rojen v Sežani, študiral pa je v Kopru, S Primorsko in Trstom je povezan velik del njegove življenjske poti in dela. Samo fašizem ga je pregnal od tod. Potem je služboval kot učitelj v Sloveniji. Zdaj živi kot upokojen prosvetni delavec v Ljubljani in še vedno piše.

K njegovemu življenjskemu jubileju mu čestita tudi »Novi list«.

—0—

SMRT AVSTRIJSKEGA SLAVISTA

V starosti 67 let je umrla Dunaju znani zgodovinar Heinrich Felix Schmid. Leta 1962 je bil izbran na Dunaju za predsednika Mdenarodne zveze zgodovinarjev. Profesor Schmid se je ukvarjal predvsem z zgodovino cerkvenega prava pri zahodnih Slovanih. Rodil se je leta 1896 v Berlinu kot sin avstrijskega državljana. Od leta 1923 do 1938 in potem od leta 1945 do leta 1947 je deloval kot profesor za slovansko jezikoslovje na graški univerzi, leta 1948 pa je prevzel vodstvo instituta za vzhodnoevropsko zgodovino na dunajski univerzi. Bil je član avstrijske znanstvene akademije in tudi poljske akademije znanosti in umetnosti.

GOSPODARSTVO

Kmetijstvo išče novih obratnih oblik

Kriza kmetijstva se vedno bolj zaostruje. Beg z dežele v industrijo in v mesta se nadaljuje in celo raste. Zanimiva bi bila anketa o begu z dežele in o propadanju kmetijstva v naših krajih, na zemlji, katero je dolga stoletja gnojil in zalival s svojim znojem slovenski kmetič. Poglejmo samo gorško občino: jugovzhodno četrto mesto tvori sv. Rok, kjer so bili do nedavna samo kmetovavci, mnogi tudi krepki. Danes ni v vsej četrti niti najmanj kmečkega pomladka. Ko otroci odrastejo, se zaposlijo drugje in ne na domači kmetiji. Dokler bodo starejši vzdržali, bo še šlo, a kaj potem? Poglejmo sedaj naše vasi: Rupo, Peč; čisti kmečki vasici, ki kmalu ne bosta imeli nobenega pravega kmetovavca, to je takega, ki bi živel samo od obdelovanja zemlje. Eneko in slabše je v drugih vaseh.

VELIKE SPREMEMBE

Dobro je, da so nastale nove industrije in da so naši ljudje zaposleni. Imajo tako vsaj kos dobrega kruha, kot ga naše ljudstvo večinoma ni imelo v prejšnjih časih. Je pa tudi prav, da so sezidali tovarne po vaseh, tako ni vsaj potrebno ljudem daleč na delo in s potmi ne izgubljajo dragocene časa. Delavci delajo 8 ur in za spanje ter ostalo ostane na razpolago 16 ur. Med temi 16 urami se dobi tudi kakšna ura za obdelavo domačega vrta ali domačega malega posestva, ki nekoliko prispeva k zboljšanju gospodarskega stanja družine. Lahko rečemo, da so srečni tisti delavci, ki niso pretrgali vseh niti z rodnim domom, ker zavest in dejstvo, da imajo dom, jih obvaruje mnogih krivih poti in nesreč, moralnih in gospodarskih. Pozabiti tudi ne smemo na možnost, da ne bo denar vedno tako tekel kot danes, ko vlada nekako blagostanje. Sedmim mastnim egiptovskim kravam je sledilo sedem mršavih. Ni izključeno, da se te mršave krave bližajo s hitro naglico, ker za to obstajajo nekateri znaki. V Italiji je sedaj huda kriza na borzah; v ZDA raste brezposelnost in podobni znaki so tudi v ostalih državah. Nove afriške države rabijo zelo malo industrijskih predmetov in te samo v primeru, da jih dobijo v dar. Če bi jih morale plačati, se jim raje odpovejo. Če bi nastala huda gospodarska kriza, bi bil srečen marsikateri, ki bi imel vsaj malo svojega doma. Marsikateri delavec se tega zaveda in zato skuša ohraniti ali si ustvariti skromen domek z nekoliko zemlje.

Se prav pred kratkim smo zatrjevali ravnotako kot pred 50 leti, naj bo zemlja last tistega, ki jo obdeluje. Še pred letom ali dvema smo pravili, da je spolovinarstvo srednjeveško, da ni sodobno in da spolovinarji morajo postati svobodni. Vse to pa postaja polagoma brezpredmetno, ker je vedno manj takih, ki želijo obdelovati malo kmečko posest.

Kako pa je s kmetijstvom v ZDA, o katerem pravijo, da prinaša domačim dohodke, ki so ponekod celo višji kot pri delav-

cih z visoko kvalifikacijo? V ZDA so nastale posebne razmere, predvsem zaradi velike mehanizacije, ki omogoča, da oče in dva sinova, torej 3 delovne moči dobro obdelajo 100 do 120 hektarov veliko posestvo, predvsem z živinorejsko smerjo. Vlada ZDA tudi ni prepustila svojega kmetijstva kot listje na vetru, marveč je vpeljala politiko zagotovljenih cen, ki jamčijo kmetovavcem ali farmerjem zadovoljive dohodke.

V ZDA in tudi v drugih — posebno ameriških — državah je mnogo kmetijstva osredotočenega okoli posameznih delniških družb, ki nepregledne predele obdelujejo s specialisti in tudi specialnimi stroji: mehanizacija na višku, stroški znižani na minimum. Te delniške družbe kupijo zemljišča ali pa jih vzamejo v najem.

To so imeli pred očmi italijanski mladi kmetovavci, ki so sklicali za 25. februar v Florenci sestanek, na katerem so razpravljali o vlogi delniških družb v kmetijstvu. Na sestanku je bilo razloženo, da je v Italiji dne 17. oktobra 1962 bilo 34.366 delniških družb z delniškim kapitalom nekaj nad 6.000 milijard lir, a da je od teh samo 1.831 družb delovalo v kmetijski stroki. Te družbe so imele okoli 40 milijard delniškega kapitala. Na tem sestanku so izvedenci osvetlili z vseh strani zadevo delniških družb v kmetijstvu in gospodarstveniki pravijo, da bo velika večina orne zemlje v Italiji obdelana s pomočjo strogo mehaniziranih delniških družb.

Gorske in brdovite pokrajine bo potrebno pač pogozditi — za kar je pristojna predvsem država — deloma pa preurediti za živinorejo. Tudi turizem se bo okoristil z zapuščenimi kmečkimi predeli.

Stročnice v živinoreji

Stročnice imajo velik pomen pri prehrani domače živine. K stročnicam spadajo tudi vse vrste detelj. Naši kmetovavci najpogosteje sejejo lucerno, kateri pravijo tudi nemška detelja, ko mislijo opustiti neko njivo. To je prav. Vendar ne pomislijo, da bi med seme detelje lahko pomešali tudi esparzeto, kateri pravimo po slovensko tudi turška detelja. Na ta način bi imeli eno košnjo esparzete že v začetku maja ali pa najkasneje v sredini meseca, v času, ko lucerna še ni pričela rasti in v času, ko je velika potreba krme. Esparzeta daje samo eno obilno košnjo na leto, in sicer v maju, jesenska košnja je vedno tvegana ali pa pičila. Letno pridelamo približno 40 stotov sena esparzete na ha. Za esparzeto bo na njivi pričela rasti lucerna, ki nam bo dala od 4 do 7 košenj in okrog 120 do 200 stotov sena na ha. Ko sejemo lucerno, rabimo približno 20 kg semena na ha, esparzete pa mnogo več, in sicer okorgo 50 kg čiste ga semena. Esparzeta nam bo na travniku uspevala 2 do 3 let, nakar bo počasi zgnila. Lucerna pa uspeva 5 do 6 let in šele potem se pričinja redčiti. Esparzeta uspeva v krajih, ki so podvrženi suši in je torej zelo primerna za naš Kras.

Za naš Kras bi bila primerna tudi navadna nokota, ki uspeva na kakršnikoli zemlji, ki je zelo odporna pred sušo. Nokota pa ne traja 4 do 5 let kot lucerna, ampak 18 do 20 let. Pridelamo pa od 40 do 50 stotov sena nokote na ha, in sicer že drugo leto po setvi. Prvo leto bomo imeli namreč samo dve pičli košnji, drugo leto in pozneje pa kar tri obilne košnje. Če hočemo posejati njivo z nokoto, uporabimo okrog 20 kg čistega semena na ha travniške površine.

Njive, ki jih bomo posejali z lucerno ali drugimi deteljami, naj bodo tudi dobro pognojene tako s hlevskim kakor tudi z umetnimi gnojili. Vendar pri tem želimo naše kmetovavce opozoriti, da detelja rabi le malo dušičnatih gnojil.

K D O bo nabral največ točk?

4. ugankarski natečaj 'NOVEGA LISTA' z nagradami

S to številko že četrčič objavljamo naše uganke. Naše reševalce naprošamo, da nam takoj pošljejo rešitve in nam s tem olajšajo delo. Ugankarje ponovno opozarjamo, da je za vsako pravilno rešeno uganko določena ena točka. Zmagal bo tisti, ki bo na koncu tekmovanja nabral največ točk. Predvidenih je skupno 150 točk.

61. Brez skorje gre skoz odprtino in s skorjo zapusti votlino.
62. Bela je njiva, semena črna, modra glavica seje ta zrna.
63. Če bogat ga vidi — jo pobriše, siromak ga zbira poleg hiše.
64. Bog samo načrt nariše, človek zida — niso hiše, ni ne koča ne palača, samo osedlana kača.
65. Drevo potresam v vrhu grada, a sadež uro daleč pada.
66. Grbasto prase vse polje popase.
67. Dvojčka sta se porodila, po vsem svetu sta hodila, videl pa ta bratov par drug ni drugega nikdar.
68. Baba hodi v zelen log, ima zobe, a nima nog, kjer jih preveč skupaj raste, jih na tla podira hraste.
69. Duše nima, brez krvi je, srca nima, vendar bije, nima nog, gre okrog.

70. Zeleno je — grm pa to ni, je belo — vendar ni to sir, repato je — miš se ne zdi, kaj pa potem je ta hudir?
71. Hrast stoji tam sredi jase, dvanajst vej iz njega rase, gnezda spleli so skovirji tu na vsaki veji štiri, v vsakem gnezdu so počili, sedem jajc so izvalili.
72. Ded v dolini je nekje, kar pridelajo ljudje, prineso vse v hram njegov in spet peljejo domov: kar sprejema čudni ded, vse ljudem povrne spet.
73. Danes zjutraj ženin znan je zagledal beli dan, a na žalost še zvečer našel je v gomili mir. Jutri zgodaj pa na svet bo prišel iz groba spet.
74. Jeramila in Sibila v en sam sod sta vino zlila. A glej čudo, njih se vina zmešala ni tekočina.
75. Klepetalo venomer, kleplje zjutraj in zvečer, objokuje vse mrlične in vse žive skupaj kliče.
76. Poznam jo hišico v gorici, stoji na eni le nožici.
77. Lipa rase gostolista, sekal sem jo prvo leto, sekal lipo drugo leto, sekal sem jo tretje leto, lipa pa je vedno ista.
78. Drobena sem in sem kratka, svetla sem in vsa sem gladka, eno le imam uho, a na svetu ni nobene hiše, hišice brez mene.
79. Sladko ni, zdravo ni, ko gori, ne boli, a megli ti oči.
80. Materi oče eno da, mati očetu sto in dva.

(Dalje prihodnjič)

V vrtincu

R. B.

24.

Maja je komaj slišala zadnje besede. Premišljevala je nekaj drugega. Ali ni ta go spa malo poprej nagovorila Sama z njego vim krstnim imenom?

Iz tega bi se moglo sklepati na neke bolj zaupljive odnose med obema. Kako jo tu di on pogleduje, je razmišljala, z občudo vanjem in spoštljivo.

Svoje misli je Maja še bolj razpletala. Mož te ženske je zaprt; ona ve vse, še več kot je priznala. Kako da ni torej Samo ukazal tudi njo aretirati? Ne, pustil jo je na svobodi. Še več: vzel jo je s seboj na potovanje; kakor pravi on, zato, da mu po maga iskati tihotapsko tolpo. Kdo jo pa vzdržuje? Maja se ni mogla otresti občut ka, da ji oba nekaj prikrivata.

Nenadoma se je dvignil ženski srd proti tej ženski. Vseh treh se je polastila neka tesnoba.

V hipu se je Maja dvignila: »Oprostite mi, toda ne počutim se dobro... toliko vtisov v enem dnevu — saj boste razume li?»

Tudi Samo je vstal, a samo, da se ji je priklonil. Ženski si pa nista podali rok.

—0—

Naslednje jutro sta se Samo in Maja znašla skupaj pri zajtrku. Divna se še ni prikazala. Maja je bila zelo redkobesedna. Samo jo je začuden pogledoval.

»Ste slabo spali?»

Ona se je izogibala njegovemu pogledu, vendar se je gladko zlagala: »O, pač, prav dober sen sem imela.« Z nervozno kretnjo je udarila z žličko po jajcu. On si je pa mazal medu na kruh.

»Kaj menite o Skrinjarjevi gospe? Ka ko vam ugaja?« Majda ga je nekam jezno pogledala: »Kaj vam je na tem, kako mi slim o njej. Važno je, da je vam všeč.«

Samo je postal pazljiv. Dvignil je glavo in pozabil na med, ki se mu je cedil po roki. V hipu mu je bilo jasno, čemu je

tako radkobesedna. Grenko se je posme jal: »A, tako, odtod piha ta veter. Ljubo sumje, kaj?»

Maja se je ukvarjala z jajcem. »Vi jo ljubite,« je skoro brezpomembno vprašala.

»Nekoč sem jo res.«

»V domovini?»

»Da,« se je prisiljeno nasmejal. »Vaše mu dobremu vohu pa res nič ne uide.«

Molče je Maja odrinila krožnik. Samo je srebral kavo. Potem jo je dolgo in zamiš ljeno gledal. »Maja,« je spet začel, »jaz nisem popolnoma nič vedel...« nenadoma je umolknil kot v strahu.

»Česa niste vedeli, gospod doktor?»

V zadregi je pogledal vstran: »Ah, — samo tjavendan sem zinil.«

»To ni odgovor. Pa ga niti ni treba, ker si ga lahko sama dam. Na vsak način bi bilo bolje, če bi sploh ne bila prišla sem.«

»Pač — ne tako — Maja, iz srca sem ves el, da ste prišli. S prihodom ste mi dali največji dokaz svojega prijateljstva.«

»Mojega prijateljstva? Kakor da vam je zanj bogvekako mar.«

»Toda — Maja! Kako vendar govorite. Vi vendar veste, kako zelo vas cenim — in kako...«

»No, kar nadaljujte, kako se vam je tožilo po meni.« Njene ustnice so se stis nile v zaničljiv usmev; kar izzivalno ga je pogledala.

Njegov pogled pa je mirno počival na nje nem ljubkem obrazcu. Občutil je ves njen čar. »Morda ne boste verjeli, Maja, koli kokrat sem mislil na vas. Rad vas moram imeti, če hočem ali nočem.«

Maja je jezno vstala. Na vratih se je pokazala Divna in šla naravnost proti nju ni mizi. Samo se je dvignil, Maja pa je z brzim poklonom odhitela iz sobe.

Divna se je usedla poleg Sama in je gledala za njo. »Čemu gospodična Rayski vedno zbeži, ko pridem poleg?»

»Da, vidite, pravkar je pozajtrkovala. Go tovo ima kako nujno opravilo,« je poja snjeval Samo.

Divna je molčala. Čudne misli so ji blo dile po glavi.

Samu je bilo vse skupaj neljubo, sam ni vedel čemu. Iz ravnotežja ga je spravi lo, ker je Maja tako nenadoma odšla.

Napeto je premišljeval, kaj naj ukrene. Prišla je sem, da bi bila skupaj z njim, zdaj pa se ga tišči Divna kot klop. Uvidel je, da druga druge ne moreta trpeti. Div ne pa tudi ne more kar tako odsloviti. Z njeno pomočjo je prav danes nameraval nadaljevati svojo preiskavo.

Ko je stopil z njo v hotelsko vežo, je pravkar prišla iz dvigala Maja v potovalni obleki. Hotelski strežaj je nosil za njo roč ni kovček. Ustavila je korak, ko je zagle dala Divno in Sama; obstala je pred obe ma. Prisilila se je k smehljaju: »Kako prav, da se morem še posloviti od vas, go spod doktor! Pravzaprav vas nisem hotela motiti. Pozdravljeni! Moram pohiteti, le talo se dvigne že čez pol ure.«

Zapustila je vežo, ne da bi se še enkrat ozrla.

Samo je ves zmeden gledal za njo. Ali se ne bi mogla nekoliko bolj prijazno po sloviti?

Divne sploh ni pogledala. Rekla je »Po zdravljeni!« in ne »Na svidenje!«

Vse se je zgodilo tako nepričakovano, da se je Divna znašla šele čez nekaj minut: »Čudna dama,« je jecljala, »z menoj se ob naša, kot da sem zrak. Dobro, da je zgi nila.«

Samo je ugovarjal: »Hm — ima pač silo.«

Divna ga je zaničljivo pogledala: »Se vam zdi škoda, da vas ni tista domišljava ženska dalj časa občudovala?»

»Občudovala?« je rekel Samo potihlo. Ne kaj ga je dušilo v grlu. Pogledal je Divno, kot da je ne sliši.

»Da — občudovala. Morda ne verjamete, da sem opazila, kako je to dekle do ušes zaljubljeno v vas?»

(Dalje)

„Lev v Atlasu“

Pred nekaj tedni je umrl v Kairu 80 let stari atlaski borec Abd-el-Krim, ki je prvi položil temelje svobodoljubnim gibanjem v atlaskih deželah Severne Afrike. Od leta 1921 pa do leta 1926 je ta »lev iz Atlasa« vzbujal ponos in občudovanje vseh prebivavcev od Maroka do Libije.

»Alah je velik, Mohamed je njegov pre rok in Abd-el-Krim je njegov meč,« so vpi le fanatične množice muslimanov v mestnih Kašbahih in v divjih soteskah Atlasa, ko je on potegnill handžar iz nožnice in razvil prerokovo zeleno zastavo v znak boja za neodvisnost. Šest let se je v legendi oviti junak boril proti špancam in francoskim legijonarjem z neugasljivim srdom in ma ščevanjem.

Da, prav maščevanje je gnalo Abd-el-Krima v krvavi osvobodilni boj proti kolo nialnim gospodarjem Severne Afrike. V mla dih letih ni bil njih nasprotnik. Izobrazil se je v španskih šolah in je postal kadi,

sodnik. Imel je tudi odlično mesto pri u pravi policije v španskem Maroku. Dva vzroka sta ga po prvi svetovni vojni vzpod bodla, da je prisegel smrtno maščevanje belcem. Španski guverner general Silvestre ga je pri neki proslavi javno oklofotal. Ta krat so španski orožniki zahrbtno ubili tu di njegovega očeta, ki je bil kadi v Ajdiru in se je uprl špancam ob nekem musliman skem prazniku. Nazadnje so kolonialni go spodarji vrgli še Abd-el-Krima za enajst mesecev v temnico.

Ko so ga izpustili, je postal ves druga čen Alahov meč. Okrog sebe je zbral nekaj stotin preganjanih Kabilov v maroških go rah in napadel postojanko Anoual. Kri je tekla v potokih. Vsi gorski rodovi so ga priznali za svojega sultana. Bakla vstaje je vzplamtela po vsem Rifu in Atlasu. Zasedel je utrjeno mesto Melillo in je razglasil 1. februarja 1922 samostojno državo Rifkabylov. Španci in francozi so pošiljali četo za

četo proti vstajnikom. Koščeni in bradati vodja jih je odbijal s krvavimi glavami. Od 20.000 kolonialnih vojakov se jih je komaj 1500 rešilo iz Atlaskih gora.

To pa že ni bilo več maščevanje marveč pravi boj za svobodo. Abd-el-Krim je tudi spretno izrabljajal interese evropskih držav, ki so se prav v Alžiriji, Tuniziji in Maroku med seboj križali: Angleži niso marali Špan cev na afriški obali nasproti Gibraltarju, ameriški in angleški podjetniki bi radi prišli do bogatih rudnikov železa — za nafto južno od Atlasa še niso vedeli. Mednarodne družbe trgovcev z mamili pa so rade volje prodajale orožje vstajnikom in dobivale v zameno konoplino seme za izdelovanje ha šiša.

LEV V PREGNANSTVU

Abd-el-Krim si je tedaj zastavil visoke cilje: zasesti tudi francoski Maroko. Udaril je na mesto Fes, a takrat mu je prvič spod letelo. Umakniti se je moral v skalne gre bene Atlasa, kjer je moral, obkoljen od vseh strani, razviti belo zastavo predaje. To se

(Konec na 9. strani)

ŠPORTNI PREGLED

Ob začetku spomladanskega prvenstva v Jugoslaviji

Nogomet ponovno v središču zanimanja

Nogometnih počitnic je v Jugoslaviji konec. Ze dve nedelji so Jugoslovani pričeli zanimivih spopadov za točke v vseh ligah. Nogomet je pač igra, ki še zmeraj privablja največ gledavcev, saj dogodki z dramatičnimi vložki in večkrat nepričakovani izidi dajejo tej športni vrsti višek mika. Ljubitelji te igre, zlasti pa strokovnjaki, ki imajo skrb za kvaliteten razvoj, bodo še najbolj zadovoljni, če bo nova prvenstvena sezona navrgla čim več kvalitativnih dvobojev in morda nove talente, ki jih potrebujejo tako klubi kot jugoslovanska državna reprezentanca.

Preden bomo začeli opis letošnjih tekem, se moramo ozreti nazaj in si ogledati potek prvega dela tekmovanja. Lestvica je bila naslednja: 1. Partizan iz Beograda in Dinamo iz Zagreba 22 točk, 3. Velež iz Mostara 16, 4. Željezničar iz Sarajeva 15, 5. Beograd in Crvena zvezda iz Beograda 14, Vojvodina iz Novega Sada, Sloboda iz Tuzle in Sarajeva 11, 10. Radnički in Budućnost 10, 12. Rijeka in Hajduk 9 ter 14. in zadnji v lestvici Novi Sad z 8 točkami. Naslov jesenskega prvaka je osvojil beograjski Partizan, ki je dolgo bil v ospredju. Na drugem mestu je zagrebski Dinamo z istim številom točk, a s slabšim količnikom golov. Partizan je v 13 tekmah zabeležil 10 zmag, 2 neodločena izida in samo en poraz, Dinamo pa ni bil nikoli poražen, ker je osemkrat zmagal in štirikrat zaigral neodločeno. Največ golov je zabil Dinamo (39), najmanj pa jih je prejel Partizan (13). Zaslužno se je uvrstila na tretje mesto presenetljiva ekipa Velež, čeprav jo loči od

viha kar 6 točk. Mostarska enajstovica je nevaren nasprotnik za vse ekipe, čeprav ni njen napad posebno vigran, močna pa je obramba. Presenetljiv je tudi četrti stolček, ki ga ima Željezničar, kateri je zelo plodovit v napadu. V zlati sredini najdemo še beograjski ekipi OFK Beograd in Crveno zvezdo. Ta je v trinajstih tekmah zabila samo 11 golov! S tremi točkami sredine sledi druga skupina nekoliko slabših ekip. Ob koncu jesenskega dela prvenstva lestvica najboljših strelcev je bila naslednja: 1. Zambata (Dinamo) 15 golov, 2. Galić (Partizan) 14, 3. Jerković (Dinamo) 11, 4. Smajlović (Željezničar) 10 in 5. Gašić (Željezničar) 9 golov.

SPOMLADANSKI DEL PRVENSTVA

Ze v prvem spomladanskem kolu sta se v Beogradu srečala vodilna člana I. zvezne lige in kandidata za prvenstvo: Partizan ter Dinamo. Prvi dvoboj v Zagrebu se je končal 3-3, v Beogradu pa so ekipe ponovno remizirale: 1-1 in še povečale naskok na 7 točk. Največje presenečenje je prišlo iz Mostarja, kjer je Velež povsem nepričakovano klonil proti spitskemu Hajduku (1-2) in tako prekinil vrsto zaporednih uspehov. Sarajevski Željezničar je z neodločenim izidom proti ekipi Radnički (2-2) zapravil možnost, da sam zasede tretje mesto, ki ga mora tako deliti poleg z Veležem še z Beogradom. Beograjski so šli po zmago kar v Titograd, kjer so premagali Budućnost s tesnim 1-0. Tudi Sarajevo je kot gost zmagal (2-1), in sicer na Reki. Neodločeno (0-0) se je končal novosadski derby med Vojvodino in Novim Sadom in prav tako tekma med Slobodo in Crveno zvezdo.

V nedeljo je bila na sporedu zanimiva tekma med Dinamom in Veležem. Zmagali so domačini z izidom 2-1. Partizan je gladko odpravil Slobodo z izidom 4-0. Zanimivo je bilo srečanje med OFK Beogradom in Crveno zvezdo in moštvi sta se razšli neodločeno (2-2). Hajduk ni mogel premagati dobre ekipe Željezničara (0-0). Sarajevo je premagal Budućnost (1-0), Radnički pa Vojvodino (5-3). Rijeka in Novi Sad, zadnji v lestvici, sta se razšli neporaženi (2-2).

Po dveh kolic je lestvica naslednja: 1. Partizan in Dinamo 25 točk, 3. Željezničar in Beograd 17, 5. Velež in Crvena zvezda 16, 7. Sarajevo 15, 8. Radnički

13, 9. Vojvodina, Sloboda in Hajduk 12, 12. Budućnost, Rijeka in Novi Sad 10 točk.

Boj za prvo mesto se odvija samo med Dinamom in Partizanom. Obe ekipi sta si enakovredni, ena z močnim napadom (Dinamo) in druga s čvrsto obrambo (Partizan). Strokovnjaki menijo, da bodo kljub vsemu zmagali Beograjski. Takoj za vodečo dvojico pride skupina dobrih ekip, ki se poteguje za častno tretje mesto. Dve ekipi sta iz Sarajeva (Željezničar in Sarajevo), ki se presenetljivo dobro držita, dve iz Beograda (OFK in Crvena zvezda), nato pride mostarski Velež, ki nekoliko nazaduje. Z dvema točkama razlike od prve skupine pride druga skupina nekoliko slabših ekip. Skupino vodi Radnički pred trojico: Hajduk, Sloboda in Vojvodina. V ozadju so tri ekipe, ki se borijo za obstanek v prvi ligi.

d. t.

„Lev v Atlasu“

(Nadaljevanje z 8. strani)

je zgodilo 27. maja 1926. Pregnali so ga na otok Reunion sredi Indijskega oceana. Tam je preživel 21 let, dokler ga ni skušala francoska vlada leta 1947 izigrati proti novemu marošskemu osvobodilnemu gibanju pod sultanom Mohamedom. Ko so ga navidez svobodnega peljali skozi sueški prekop, je pri Port Saidu skočil s krova ladje. Na begu je našel star avto in se je v divjem diru rešil v Kairo. Tam je začel takoj navezavati stike z osvobodilnim gibanjem v Tuniziji in Maroku. Pisal je spomenice vsem vladnim možem in se je zaklinjal, da bo Severna Afrika svobodna, tudi če bo moral izbojevati še tisoč in eno bitko. V zadnjih borbah Alžircev je krepko pomagal z nasvetom in zbirkami, čeprav je že imel skoro 80 let. Z lisičjim obrazom in bliskovitimi očmi je agitiral za svobodo Magreba ali Atlaških dežel. Upal je, da bo v gorskih soteskah, ki so videle čudeže njegovega junaštva, našel svoj zadnji dom. »Levu« se pa ni niti ta želja izpolnila, ker so se tudi novi vodje domačinske borbe bali starega Alahovega meča. Zdel se jim je preveč fantičen, zato je moral umreti v pregnanstvu.

Kako preprečiti takšne tatvine?

V cerkvah na Bavarskem se vedno bolj množijo tatvine starih slik in kipov. Dosegle so tak obseg, da vzbujajo skrb cerkvenim oblastem in uradom, ki so odgovorni za ohranjanje starega umetniškega bogastva. Bavarska policija je stalno na lovu za ukradenimi umetninami, a brez posebnega uspeha. Podatki o teh tatvinah so bili objavljeni te dni na posebni tiskovni konferenci, ki jo je priredil predzidj bavorske deželne policije v Münchenu. V okviru bavorske policije so ustanovili celo posebno komisijo za obravnavanje tatvin v cerkvah.

V zadnjih petih letih je bilo ukradenih na Bavarskem 551 cerkvenih umetnin. Samo 162 preiskav so uspešno zaključili z aretacijo krivcev ali z izsleditvijo umetnin. Skoraj 400 primerov pa je ostalo neresenih. Največ tatvin je bilo na Gornjem Bavarskem, to je v goratem južnem delu dežele, kar pojasnjujejo policijska mesta s tem, da je tam največ starodavnih katoliških cerkva, raztresenih po hribih, ki so bogate na umetninah in v katerih je lahko krasti. Tatovi se v avtomobilih vozijo od cerkve do cerkve in krajejo. Največkrat gre za ljudi, ki se sploh ne razumejo na umetnost. Aretirali pa so tudi nekega arhitekta, ki je kradel v cerkvah in priznal že 11 tatvin.

Policija je mnenja, da so umetnine v cerkvah prelahko zavarovane. Pošteni kmečki ljudje v goratih krajih so še preveč zaupljivi, kot v nekdanjih časih, in ne vedo, da je potrebno danes umetnine bolj varno zaklepati. Policija svetuje, naj bi župniki vsak dan pregledali cerkve in tako sproti ugotovili tatvine ter jih prijavili. Umetnine naj bi fotografirali, tako da bi policija lahko točno vedela, kakšne so, kar bi olajšalo iskanje. Cerkev pa naj bi ostale odprte samo toliko časa, kolikor je nujno potrebno zaradi službe božje.

Olajšave

(Nadaljevanje s 4. strani)

Vstopnice za prireditev bodo v prodaji pri turističnem podjetju »Kompas« v Ljubljani, Titova ulica 12, in pri njegovih poslovalnicah: v Trstu pa sta za to prodajo pooblaščenici agenciji UTAT in CIT.

Da se olajša zamenjava tuje valute, je prireditelj — Organizacijski komitej Planica — poskrbel za menjalno službo na vseh relacijah do Planice.

Spiččo relativno majhnih parkirnih prostorov Organizacijski komitej opozarja tiste, ki potujejo z lastnimi avtomobili, naj bodo v nedeljo 24. t. m. na parkirnih mestih najkasneje do 8.30. V nasprotnem primeru Komitet ne more prevzeti nikakih obveznosti.

Izdaja Konzorcij Novega lista • Odgovorni urednik Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20 — Telefon 29.477

ŽENA IN DOM

Zakaj se ni omožila

Nedelja je. Neka petdesetletna gospodična sedi v svoji samotni sobici in medtem ko boža svojo siamsko mucko, premišljuje, zakaj nima tudi ona svojega življenjskega tovariša in otrok.

Spomin jo popelje daleč nazaj v svoja mlada leta. Pred seboj vidi visokega, osemnajstletnega, slabo oblečenega fanta, s še otroškim obrazom. Popolnoma zaljubljena vanj ni bila sicer nikoli, ker jo je motilo pri njem to, da je slabo oblečen in da je bila njegova vsakdanja suknja že vsa obrabljena. Nekega dne pa jo je njena prijateljica vprašala: »Kje si dobila tistega reveža?« Omenjene besede so jo tako užalile in ponižale, da ni hotela nikoli več slišati o tem fantu. Sedaj ima on že čez 50 let, je seveda mnogo let poročen in ima že dva odrasla otroka, ki bi bila lahko njena, če bi takrat ne polagala toliko važnosti na obleke in če bi ne bila tako mlada, ko sta se spoznala.

Pri 19 letih je spoznala drugega fanta, ki je predstavljal zanjo pravo, veliko, vročo... prevročo ljubezen. Čeprav je bil on priden fant in ona pošteno dekle, sta bila premlada in preveč zaljubljena, da bi preprečila to, kar se je zgodilo. Potem je on odšel na delo v inozemstvo in njegova dolga odsotnost je polagoma ohladila ljubezen. Naposled se je poročil z drugim dekletom in se ni več vrnil v domovino.

Od takrat je poteklo 6 dolgih let, ki so ponesla s seboj njeno prvo mladost. Srečala je precej moških v tem času, toda v nobenega se ni mogla več zaljubiti. Doživela pa tudi ni, da bi se kdo vanjo zaljubil. Da, bil je nekdo, ki se je hotel z njo poročiti

in ona bi bila tudi v to poroko privolila, toda potem, ko je temu fantu zaupala, da je že imela pred njim drugega fanta, jo je zapustil. Ni se hotel namreč poročiti z dekletom, ki je imelo že svojo preteklost.

Pri 25 letih se je spet nepričakovano, močno zaljubila. Bil je inteligenten moški, dobrega srca, imel je sploh vse najboljše lastnosti, toda — bil je že poročen. V začetku je upala v razvezo zakona, a leta so tekla in prišla je slednjič do spoznanja, da se ne bo mogla z njim nikoli poročiti. Pustila sta se. Ta ljubezen, ki ji je nudila toliko veselja, jo je obenem tudi močno postarala. Nič ji ni več ugajalo, skušala je v delu pozabiti na vse.

Leta so tekla in ne da bi se zavedla, je dočakala 40 let. Bil je takrat, ko se je 60-letni moški želel z njo poročiti. Ona je v to privolila ter sta se začela pripravljati na poroko, čeprav ni bil nihče od njiju zaljubljen. Toda naenkrat se ona ni čutila, da bi napravila ta korak. Ločila ju je prevelika razlika v letih in zdelo se ji je, da si on pričakuje od nje, da b' mu bila nekaka bolničarka, gospodinja in dekla. Prosila je, naj ji oprostijo, a da se je premislila. Razjezil se je in ji celo grozil, da jo bo tožil, da mu povrne stroške, ki jih je imel zaradi priprave na poroko. Kako se je takrat ustrašila, sedaj se pa vsemu temu smeje.

Ni se poročila z njim, ne z nikomer drugim. Ostala je sama — zakaj? Morda samo zato, ker ji kot petnajstletnici niso ugajali slabo oblečeni fantje.

Sedaj ji ne preostane drugega, kot da v svoji samotni še naprej boža siamsko mucko, ki ji edino dela družbo in se pod njeno lahko roko steguje po preprogi.

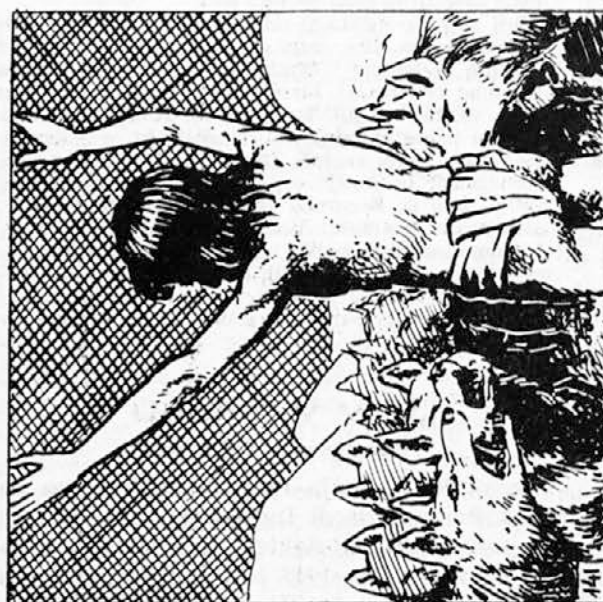
Ondina

139. Mavgli pa se je uprl: »Volk je bil moj oče in volčica je bila moja mati. In star bel volk mi je oče in mati obenem. Mar naj grem v močvirja in jem ribice ali naj zbežim na drevo medtem, ko se bo moj narod bojeval? Mavgli in svobodni narod se bosta skupaj uprla dolom! Tale moj nož bo za krdelo toliko kot zob — in nikakor ni top!«

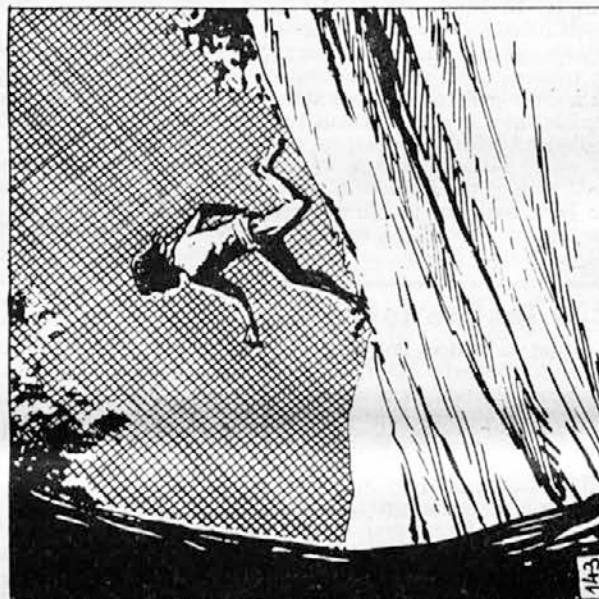
140. »Ti, človek z volčjim jezikom, ne poznaš do-la.« se je oglašil Vontola. »Jaz jih moram počakati, da jim poplačam svoj krvavi dolg, potem pa naj me raztrgajo na kose. Toda vam, svobodni narod, svetujem, da se umaknete na sever, dokler doli ne odidejo. Oni prihajajo počasi in med potjo more vse kar jim pride pred oči.«

141. »Svobodni narod! Mar naj se res umaknemo in jemo kuščarje, miši in podgane, samo da ne bi srečali psov?« je vpil Mavgli. »Pobegnemo naj pred temi pasjimi ščenetmi z dlako med prsti? Odločite se za boj! Za polno krdelo, za brlog in za leglo, za naš plen, za družice in za majcene mladiče v brlogih se moramo bojevali!«

142. Krdelo je zakričalo: »Bojevali se bomo!« »Pri-družite se krdelu!« je Mavgli ukazal svoji četvo-rici. »Potrebovali bomo prav vsak zob. Fao in Ake-la naj pripravita vse potrebno za boj. Jaz pa grem, da preštejem pse.« »To je smrt!« je zaklical Von-tola. »Kaj zmore takšen gol mladič proti rdečemu psu?« Mavgli pa se je posmejal in izginil v noč.

143. Na svoji poizvedovalni poti pa je Mavgli na-pravil majhen ovinek. Tekel je še h Kajji, s ka-tero sta od dogodivščin z bandar-logom postala dobra prijatelja. Deček ni nikoli pozabil, da mu je Kajja rešila življenje. Mnogokrat si je zaželel na-sveta starke, ki je bila nemara najmodrejša bitje v džungli. Tudi sedaj jo je potreboval.

144. Tekel je divje in ni pazil, kam stopa. Zato ni bilo nič čudnega, da je na jelenji stazi padel, kakor je bil dolg in širok, preko velikih zvrtkov Kajjinega telesa. Kača je jezno zasikala: »Ali je tudi to običaj v džungli, da skačeš kot nor, topo-taš in motiš nočni lov prav sedaj, ko prihaja tod mimo največ divjačine?«

Za

naše

najmlajše

25

DO KJODAKOD X-A-J-ZGO
ANDZUHK
 RAŠE: MIKI
 MUSTER